

FINANSMINISTERIET

**Økonomisk analyse:
Det private forbrug
er lavere end OECD-
gennemsnittet**

April 2017

2017

I tabeller kan afrunding medføre,
at tallene ikke summer til totalen.

Denne publikation er udarbejdet af
Finansministeriet
Center for konjunktur og økonomisk politik
Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K
Telefon 3392 3333

Elektronisk publikation:
ISBN: 978-87-93531-08-6

Publikationen kan hentes på
Finansministeriets hjemmeside
fm.dk

Det private forbrug er lavere end OECD-gennemsnittet trods højt indkomstniveau

Det private forbrug er mindre i Danmark end i gennemsnittet af OECD-landene på trods af, at Danmark er et af de rigeste lande i verden målt på BNP. Siden 2000 er familiernes private forbrug vokset langsommere i Danmark end i flertallet af OECD-landene, og den gennemsnitlige vækst i det private forbrug pr. indbygger har været negativ siden konjunkturtoppen i 2007.

Det internationalt set lave niveau for det private forbrug kan overvejende henføres til, at den offentlige sektor og skattetrykket er større i Danmark end i de fleste andre lande. Indregnes de skattefinansierede offentlige ydelser, som direkte forbruges af den enkelte dansker, er det samlede forbrug i Danmark på niveau med Sverige, men fortsat lavere end i fx Tyskland og USA. Det samlede individuelle forbrug, inklusiv individuelle offentlige serviceydelser, er dog stadig vokset langsommere end i flertallet af OECD-landene siden 2000.

Modstykket til privat og offentligt forbrug er opsparing i form af investeringer og nettoeksport. Når det samlede forbrug udgør en mindre andel af BNP i Danmark end i andre lande, er det således et tegn på, at investeringerne i ind- og udland er tilsvarende større i Danmark, hvilket kan bidrage til øgede forbrugsmuligheder i fremtiden.

Privat forbrug pr. indbygger

Danmark er et af de mest velstående lande i verden, og var i 2015 det 7. rigeste land i OECD målt ved det købekraftskorrigerede BNP pr. indbygger.¹ Danmark ligger dermed noget over gennemsnittet i OECD, og er placeret bedre end lande som Tyskland, Sverige og Storbritannien, jf. figur 1. Når man måler på brutto- eller nettonationalindkomsten (BNI eller NNI), som er mindre brugte men principielt mere retvisende mål for velstanden, ligger Danmark placeret som nummer 4 blandt OECD-landene i 2015 (ekskl. Luxembourg).

Boks 1

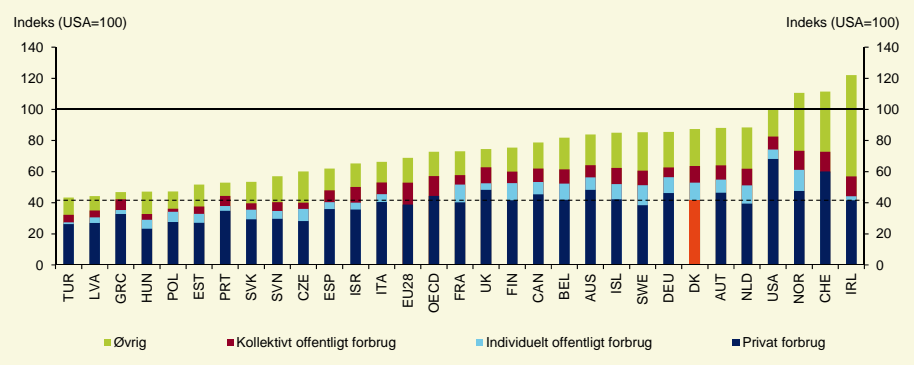
Hvor stor en del af et lands samlede indkomst, der forbruges, er et resultat af valg mellem forbrug nu eller opsparing, der ved positivt afkast muliggør et større forbrug senere hen. Opsparingen placeres som investeringer i ind- og udland.

¹ Luxembourg medtages ikke i denne beregning, hvorfor sammenligningsgrundlaget består af 29 lande. Den samlede opgørelse kan findes i bilag 1.

Danmark har det 13. største private forbrug pr. indbygger blandt de 29 OECD-lande, hvor der er offentliggjort data for 2015. Dermed ligger Danmark under gennemsnittet i OECD.

Forskellen mellem Danmarks internationale placering i privat forbrug og BNP afspejler, at Danmark er et af de lande i OECD, hvor det private forbrug udgør den mindste andel af BNP, jf. boks 2. Det relativt lave private forbrug afspejler i første række, at Danmark har en større offentlig sektor end mange andre lande og et højt skattetryk i pct. af BNP. De lande, hvor det private forbrug udgør en mindre andel af BNP end i Danmark, inkluderer Sverige, Norge og Holland, der på linje med Danmark har en relativt stor offentlig sektor.

Figur 1
BNP pr. indbygger, 2015

Anm.: De forskellige BNP-komponenter er PPP-korrigerede og opgjort pr. indbygger. Indeks 100 svarer til USA's BNP pr. indbygger. Den stiplede linje illustrerer det danske private forbrug pr. indbygger. Der er ikke offentliggjort PPP-korrigerede tal for det samlede individuelle forbrug (AIC) i OECD og EU28. For Schweiz angiver OECD, at privatforbrug og AIC har samme værdi, når der måles PPP-korrigeret. Uden PPP-korrektion er AIC større end det private forbrug. For andre lande er der ikke samme forskel i OECD-opgørelsen.

Kilde: OECD og egne beregninger.

En sammenligning af borgernes forbrugsmuligheder på tværs af lande bør tage højde for, at den offentlige sektor i nogle lande leverer en række serviceydelser, som i andre lande i højere grad vil optræde som privat forbrug. Det gælder navnlig udgifter til eksempelvis sundhed og uddannelse, som i høj grad er offentligt og dermed skattefinansierede i Danmark, mens de i mange andre lande i større omfang er privat finansierede og derfor tæller med i det private forbrug.

For at medregne at visse offentligt finansierede serviceydelser er en del af borgernes forbrugsmuligheder, beregner OECD det samlede individuelle forbrug (*actual individual consumption*, AIC), der dækker over summen af det private forbrug og det individuelle offentlige forbrug. Det individuelle offentlige forbrug er defineret som de offentlige forbrugsudgifter, der kan knyttes direkte til den enkelte borger. Det drejer sig eksempelvis om udgifter til lægebehandling og undervisning. Det individuelle forbrug står i modsætning til det kollektive offentlige forbrug, der eksempelvis dækker over udgifter til politi og forsvar, som ikke direkte kan

henføres til enkeltpersoner. AIC kan dermed fortolkes som den samlede mængde af forbrugsgoder og tjenesteydelser, som husholdningerne har direkte gavn af.

Som det fremgår af *tabel 1* og *tabel 2*, er Danmarks internationale position højere, når man kigger på AIC frem for det private forbrug. Danmark ligger således på en 8. plads blandt OECD-landene, målt i AIC pr. indbygger. Der er dog stadig lande, herunder Tyskland, Australien og Canada, der har et større AIC pr. indbygger end Danmark på trods af, at deres BNP pr. indbygger er mindre. Det hænger sammen med, at Danmark også målt på AIC som andel af BNP ligger i den laveste halvdel af OECD-landene, *jf. boks 2*.

Tabel 1			Tabel 2		
Privat forbrug pr. indbygger, 2015			Samlet individuelt forbrug (AIC) pr. indbygger, 2015		
		Indeks (USA=100)			Indeks (USA=100)
1	USA	100	1	USA	100
2	Schweiz	88	2	Norge	82
3	Australien	71	3	Schweiz	80
4	Storbritannien	71	4	Tyskland	76
5	Norge	70	5	Australien	76
6	Østrig	68	6	Østrig	74
7	Tyskland	68	7	Canada	72
8	Canada	67	8	Danmark	71
9	Island	62	9	Finland	71
10	Belgien	62	10	Storbritannien	71
11	Irland	61	11	Belgien	70
12	Finland	61	12	Island	70
13	Danmark	61	13	Frankrig	70
14	Italien	59	14	Sverige	69
15	Frankrig	59	15	Holland	69
16	Holland	58	16	Italien	61
17	Sverige	56	17	Irland	60
18	Spanien	53	18	Spanien	54
19	Israel	52	19	Israel	54
20	Portugal	51	20	Portugal	51
21	Grækenland	48	21	Tjekkiet	49
22	Slovenien	44	22	Slovakiet	48
23	Slovakiet	43	23	Grækenland	48
24	Tjekkiet	42	24	Slovenien	47
25	Polen	41	25	Polen	46
26	Estland	40	26	Estland	44
27	Letland	40	27	Letland	41
28	Tyrkiet	38	28	Ungarn	39
29	Ungarn	34	29	Tyrkiet	37
	OECD	65			
	EU28	57			

Anm.: Indeks 100 svarer til hhv. USA's private forbrug og AIC pr. indbygger. Der er ikke offentliggjort samlede PPP-korrigerede tal for AIC i OECD og EU28.

Kilde: OECD og egne beregninger.

I fortolkningen af AIC og det private forbrug hører med, at det individuelle offentlige forbrug ikke direkte er bestemt af forbrugernes efterspørgsel. Forbrugerne har således ikke samme valgmuligheder i forhold til at bestemme mængden og kvaliteten af den offentlige service, de modtager, som de har til deres eget private forbrug. Omvendt kan den offentlige sektor gennem offentligt forbrug stille serviceydelser til rådighed for en større andel af befolkningen.

Boks 2

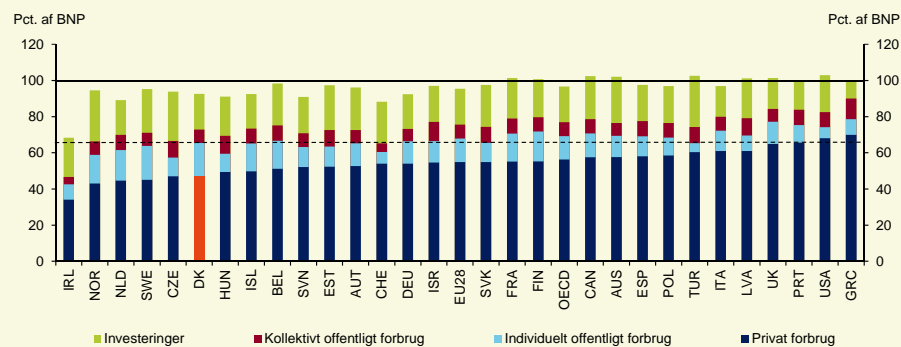
BNP-sammensætning i OECD-lande

Det danske private forbrug udgør ca. 47% pct. af BNP, hvilket er den 6. laveste BNP-andel i OECD. For AIC indtager Danmark en 13. sidste plads, og ligger dermed under OECD-gennemsnittet. Modstykket til det relativt lave private forbrug og AIC er, at det kollektive offentlige forbrug, investeringerne og nettoeksporten samlet set udgør en større andel af BNP i Danmark end i de fleste andre lande.

Danmark er en lille åben økonomi, som i en årrække har haft en høj nettoeksport. Det fremgår også af figur a, hvor nettoeksporten er repræsenteret af residualen mellem 100 pct. og søjlerne. Samlet set er der den danske nettoeksports BNP-andel den 8. største i OECD. Den positive danske nettoeksport medvirker til, at den danske udlandsformue vokser. Det skaber en opsparing, som i fremtiden kan bidrage til større forbrug.

Figur a

Sammensætning af BNP, 2015

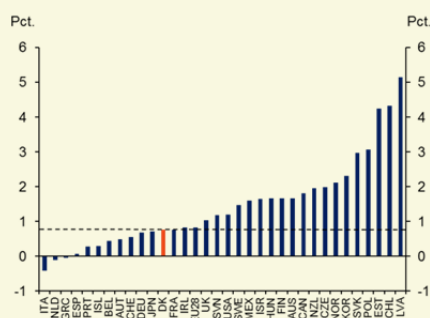
Anm.: Den stiplede linje illustrerer den andel af BNP, der bruges på *actual individual consumption* i Danmark. Residualen dækker over nettoeksporten.

Kilde: OECD og egne beregninger.

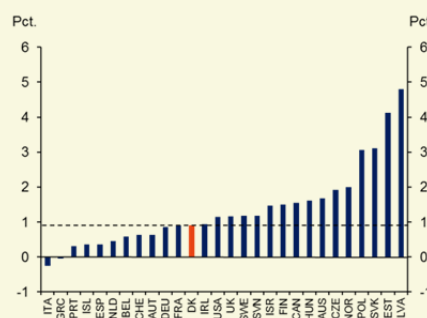
Den historiske udvikling i det private forbrug

Den gennemsnitlige årlige realvækst i det danske private forbrug pr. indbygger har udgjort ca. ¾ pct. om året fra 2000 til 2015, hvilket er i den laveste halvdel af OECD-landene, jf. figur 2. Danske familier har dermed over de seneste ca. 15 år haft en mindre fremgang i det private forbrug end blandt andet i Sverige, USA og Storbritannien. Andre lande i EU som fx Italien, Grækenland, Tyskland og Holland har også haft en relativt lav fremgang i familiernes private forbrug i perioden. EU-gennemsnittet ligger dermed kun en anelse over forbrugsvæksten i Danmark. Når man kigger på realvæksten i AIC pr. indbygger ses omtrent samme billede, selvom der her er større vanskeligheder med at sikre sammenlignelige tal mellem landene, jf. figur 3.

Figur 2
Realvækst i privat forbrug pr. indbygger, 2000-2015

Figur 3
Realvækst i samlet individuelt forbrug (AIC) pr. indbygger, 2000-2015

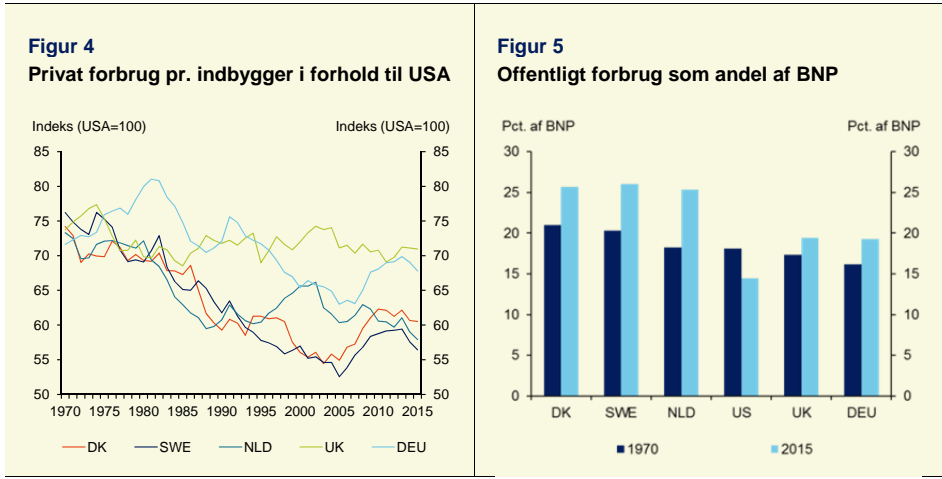

Anm.: De stiplede linjer illustrerer den danske realvækst. OECD har endnu ikke offentliggjort AIC-tal for 2015 for en række lande, der derfor er udeladt af figur 4. Der er således heller ikke et EU-gennemsnit.
Kilde: OECD og egne beregninger.

Når man kigger på en længere periode, har væksten i det danske private forbrug været mindre end i eksempelvis USA, Tyskland og Storbritannien. I 1970 var det danske private forbrug pr. indbygger 74 pct. så stort som USA's, *jf. figur 4*. I 2015 udgjorde det danske private forbrug pr. indbygger 61 pct. af USA's, hvilket betyder, at amerikanske borgere har oplevet en større købekraftskorrigeret realvækst i det private forbrug end danskere over perioden. Den samme tendens ses, når man kigger på AIC over den samme tidshorisont.

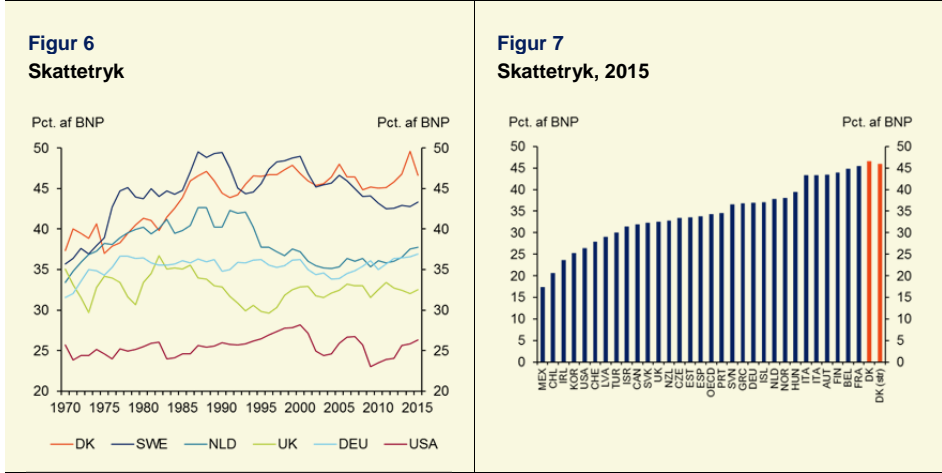
Den relativt lave realvækst i det danske private forbrug i forhold til fx USA kan blandt andet henføres til, at den danske velfærdsstat er blevet udbygget i årtierne siden 1970. Det indebærer, at det offentlige forbrug i Danmark er vokset fra 21 pct. af BNP i 1970 til godt 26 pct. af BNP i 2015, *jf. figur 5*. I samme periode blev det offentlige forbrug i USA reduceret fra 18 pct. af BNP til knap 15 pct. af BNP. På tværs af lande er der, som man ville forvente, et relativt klart mønster af, at det private forbrug i de lande, som har opbygget en relativt stor offentlig sektor, har haft en lavere vækst i det private forbrug end de lande, hvor den offentlige sektor ikke er øget tilsvarende.

Forholdet mellem væksten i det private og det offentlige forbrug afspejler i sidste ende politiske prioriteringer, *jf. boks 3*. Det skyldes, at det offentlige forbrug bliver finansieret af skatter og afgifter. Derfor vil en forøgelse af det offentlige forbrug alt andet lige reducere husholdningernes disponible indkomst og dermed også det private forbrug. Det danske skattetryk er således steget med ca. 10 pct.point fra 1970 til 2015, *jf. figur 6*. Som konsekvens heraf er Danmark det land i OECD der har det største skattetryk i 2015 ifølge OECDs opgørelse, *jf. figur 7*.

Anm.: Indeks 100 angiver det PPP-korrigerede private forbrug pr. indbygger i USA.
Kilde: OECD og egne beregninger.

Et højt skattetryk kan indebære forvriddinger, herunder svage incitamentter til beskæftigelse, som alt andet lige reducerer BNP. Nogle offentlige udgifter – fx dele af de offentlige udgifter til daginstitutioner eller undervisning – kan bidrage til øget BNP, mens en række andre udgifter kan trække modsat. Desuden gælder, at når ydelser kan modtages uden eller med lav egenbetaling, kan det isoleret set reducere det økonomiske incitament til arbejde.

Anm.: Det strukturelle skattetryk i figur 8 korrigerer for engangsforhold og udsving i selskabsskatten, registreringsafgiften, pensionsafkastskatten og nordsøindtægterne.
Kilde: OECD og egne beregninger.

Boks 3

Privat og offentligt forbrug

Historisk set har der været en tendens til, at væksten i det private forbrug har været lav, når der har været en stor offentlig realvækst og omvendt, *jf. tabel a*. Det illustrerer det politiske valg mellem fremgang i det private eller offentlige forbrug.

Realvæksten i det danske offentlige forbrug pr. indbygger udgjorde 3 pct. i gennemsnit fra 1970-1982, hvilket afspejler, at det var en periode, hvor den offentlige sektor blev udvidet markant. I samme periode voksede det private forbrug med 1,3 pct. om året. Det skal understreges, at realvæksten i det offentlige forbrug er målt ved input-metoden, dvs. den inkluderer ikke produktivetsfremskridt i den offentlige sektor. Realvæksten i det offentlige forbrug kan dermed sammenlignes over perioderne, men den kan ikke direkte sammenlignes med realvæksten i det private forbrug (eller med BNP-væksten).

I 1982-1993 ses det modsatte billede, idet det offentlige forbrug pr. indbygger kun voksede med 0,4 pct. i gennemsnit. Den afdæmpede offentlige vækst bidrog til, at det private forbrug kunne vokse med 1,5 pct.

Fra 1993 til 2001 oplevede Danmark et langvarigt opsving oven på recessionen i 1992-93. Understøttet af blandt andet reformer på arbejdsmarkedet udgjorde den årlige BNP-vækst pr. indbygger ca. 2,6 pct. i gennemsnit. I perioden voksede det private forbrug langsommere end BNP, mens vækstraten i ressourcerne til offentligt forbrug var høj på 2 pct. om året.

Fra 2001 og frem mod konjunkturtoppen i 2007 (dvs. før finanskrisen) var der høj vækst i det private forbrug pr. indbygger på ca. 2,3 pct. om året. Ressourcerne til offentligt forbrug voksede med godt 1 pct. om året.

Fra overophedningen i 2007 og frem til 2015 har Danmark samlet set haft en realvækst i BNP pr. indbygger på -0,2 pct. i gennemsnit. Det private forbrug pr. indbygger er faldet, mens det offentlige forbrug er vokset med 0,3 pct. i gennemsnit over perioden. Først i 2015 begyndte det private forbrug at vokse igen.

Tabel a

Realvækst over forskellige perioder

	1970-1982	1982-1993	1993-2001	2001-2007	2007-2015
Gns. realvækst pr. indbygger					
Privat forbrug	1,3	1,5	1,7	2,3	-0,3
Offentligt forbrug	3,0	0,4	2,0	1,1	0,3
BNP	1,7	1,8	2,6	1,4	-0,2

Anm.: Beregningen af det offentlige forbrug afspejler den input-baserede realvækst.

Kilde: Danmarks statistik og egne beregninger.

Bilag 1. BNP og BNI pr. indbygger

Tabel 3 BNP pr. indbygger			Tabel 4 BNI pr. indbygger		
		Indeks (USA=100)			Indeks (USA=100)
1	Irland	122	1	Norge	113
2	Schweiz	111	2	Schweiz	111
3	Norge	111	3	USA	100
4	USA	100	4	Danmark	88
5	Holland	88	5	Holland	86
6	Østrig	88	6	Østrig	86
7	Danmark	87	7	Tyskland	85
8	Tyskland	86	8	Sverige	85
9	Sverige	85	9	Australien	80
10	Island	85	10	Belgien	80
11	Australien	84	11	<i>Irland</i>	78
12	Belgien	82	12	<i>Island</i>	77
13	Canada	79	13	Canada	76
14	Finland	75	14	Finland	74
15	Storbritannien	75	15	Frankrig	72
16	Frankrig	73	16	Storbritannien	72
17	Italien	66	17	Italien	64
18	Israel	65	18	Israel	63
19	Spanien	62	19	Spanien	60
20	Tjekkiet	60	20	Tjekkiet	55
21	Slovenien	57	21	Slovenien	54
22	Slovakiet	53	22	Slovakiet	51
23	Portugal	53	23	Portugal	50
24	Estland	52	24	Estland	49
25	Polen	47	25	Grækenland	46
26	Ungarn	47	26	Polen	44
27	Grækenland	47	27	Ungarn	44
28	Letland	44	28	Letland	43
29	Tyrkiet	43	29	Tyrkiet	42
	OECD	73		OECD	72
	EU28	69		EU28	67

Anm.: Indeks 100 svarer til hhv. USA's BNP og BNI pr. indbygger. Irlands BNP-tal for 2015 er markant påvirket af en (eller flere) udenlandske virksomheders flytning af immaterielle rettigheder. Irlands BNI er generelt væsentlig lavere end landets BNP da en stor del af indkomsterne tilfalder udenlandsk ejede virksomheder med base i Irland. Der er ikke offentliggjort tal for BNI for Irland og Island samt OECD-gennemsnittet i 2015. For Irland er vist BNI-tal for 2014 og for Island 2013. OECD-gennemsnittet er til illustration angivet ved at antage samme forhold mellem BNI og BNP som i 2013. Tallet for OECD-gennemsnittet af BNI pr. indbygger i 2015 er således rent illustrativt. Kilde: OECD og egne beregninger.

fm.dk